

Ewolucja przestrzenno-ideowa:

plany aktualizacji formuły instytucjonalnej w wymiarze przestrzennym obejmują aktywizację całości pawilonu, w który mieści się obecnie BWA Katowice z przeznaczeniem na centrum sztuki współczesnej o międzynarodowej skali oddziaływania. Wielopoziomowy potencjał w skali regionu jest wyjątkowy, instytucja, po procesie aktualizacji programowej oraz przestrzennej zyska pełne kompetencje do stania się jednym z istotniejszych i najaktywniejszych podmiotów sztuki współczesnej nie tylko w wymiarze ogólnopolskim, ale i szerzej rozumianej Europy Środkowej.

Aktualizacja programowa oznacza w pierwszej kolejności odejście od archaicznej formuły „salonu ekspozycyjnego” na rzecz laboratoryjnego, procesualnego wymiaru działań z pola sztuki i dziedzin pokrewnych, przedmiotowych dla ewolucji języków oraz tematycznych przestrzeni aktywności. Dlatego też jednym z głównych formatów pracy skutkujących w procesie bądź w efekcie działaniami programowymi staną się rezydencje artystyczne i kuratorskie, których celem stanie się zapewnienie koniecznego przepływu postaw i idei, wymiana wiedzy, ale też sieciowanie indywidualności sztuki, grup twórczych, podmiotów instytucjonalnych z myślą o synergicznym wzmacnianiu potencjałów.

Wiodący klucz tematyczno-problemowy dla działań programowych stanowić będzie (po części na wzór realizowanego w latach 2012-2015 programu Projekt Metropolis), zdążający do wielkiej wystawy sztuki współczesnej, ze względów przestrzennych angażującej równolegle szereg partnerów instytucjonalnych (m.in. Muzeum Śląskie, Rondo Sztuki, Akademię Sztuk Pięknych) jak również przestrzenie publiczne – program pn. **Kongres Estetyczny**.

Stanowiąc on będzie kłamrę problemową dla działań, również wbrew pozornym konotacjom – wychodzącym daleko poza literalnie rozumiane pole wizualne, sygnalizując złożoność procesów percepcyjnych, ale też uwarunkowań procesów twórczych. Moment szczególnej intensyfikacji działań programowych, również wychodzących poza mury instytucji planowany jest w związku z objęciem przez Katowice tytułu Polskiej Stolicy Kultury 2027r.

Rok 2026 poświęcony zostanie koncepcyjnym przygotowaniom do ewolucji instytucjonalnej, możliwie współczesnej, wsłuchanej w otoczenie społeczne jak i potrzeby sztuki, ale też w istotnej mierze je wyprzedzającej. Głównie bloki programowe:

Workers of The Artworld Unite, Kongres Sensoryczny, Słownik Kultury, Kongres Futurologiczny, Audiosfera KATO skutkować będą powstaniem realizacji zasilających istotną część kierowanych do szerokich odbiorców wydarzeń zasilających program aktywności w ramach Polskiej Stolicy Kultury 2027r. Zakładamy też połączenie sił w powyższym zakresie z instytucjami centralnymi, szczególnie Narodowym Centrum Kultury, Muzeum Sztuki Nowoczesnej czy Narodowym Instytutem Architektury i Urbanistyki.

W toku: aktualizacja statutu instytucji zapewniająca konieczne uwspółcześnienie formuły instytucjonalnej jak również zmianę nazwy (z niewiele mówiącej a na pewno nie ułatwiającej lokalizacji na mapie dawnej ogólnokrajowej sieci: Galeria Sztuki Współczesnej BWA) na łatwo rozpoznawalną, stanowiącą jednocześnie markę miasta – organizatora instytucji: **BWA Katowice**. Na przestrzeni roku 2026 powołana zostanie również Rada Programowa BWA Katowice oraz Rada Kolekcji, ponieważ wśród istotnych planów instytucjonalnych wskazać należy również aktualizację Kolekcji Sztuki Współczesnej a de facto – po raz pierwszy jej programowe usankcjonowanie jako planowego elementu strategii narracyjnej.

Konieczność kompleksowej „aktualizacji” instytucji (zarówno w wymiarze przestrzenno-architektonicznym) jak i programowym otwiera wyjątkową możliwość przemyślenia roli instytucji sztuki w otoczeniu społecznym, jej konstrukcji ideowo-sprawczej tak by nie tylko możliwie sprawnie reagowała na potrzeby sztuki stając się możliwie czułym barometrem ale też, możliwie aktywnie rezonowała z otoczeniem społecznym, stając się jego aktywną częścią, wzmacniając kompetencje kulturowe mieszkańców przez ich praktyczne zaangażowania w działania programowe, również, w istotnej mierze - poza murami instytucji.

Planowane działania uwzględniają zaangażowanie środowiska sztuki i jej otoczenia z woj. śląskiego oraz Małopolski, jak również w istotnym stopniu – możliwie daleko idące umiędzynarodowienie działań – z myślą zarówno o zapewnieniu osobom odbiorczym i współuczestniczącym w aktywnościach programowych możliwości dostępu do najbardziej współczesnej refleksji z pola sztuki jak i jej społecznego oddziaływania.

Jednym z najistotniejszych podmiotów współpracujących (obok Muzeum Śląskiego i Akademii Sztuki Pięknych w Katowicach) stanie się Towarzystwo Bellmer, wraz z kultową przestrzenią Pracowni Piastowska 1. W związku z planami aktualizacji działań

programowych uwzględniających zarówno na artystyczno-kuratorskie projekty badawcze ukierunkowane m.in. na pamięć śląskiej sztuki, ale też szeroko zakrojone działania rezydencyjne (docelowo ok. 5-7 projektów rezydencyjnych realizowanych równolegle) – dyskutowany jest w porozumieniu z Towarzystwem Bellmer potencjalny scenariusz uwzględnienia przestrzeni Pracowni Piastowska 1 jako placówki terenowej BWA Katowice. Niezależnie od decyzji formalnych – trwają przygotowania do zaawansowanej współpracy, która wydaje się naturalną koniecznością zarówno ze względu na sąsiedztwo lokalizacyjne i możliwość wzajemnego dopełniania potencjałów przestrzennych ale też, przede wszystkim – bliskość zainteresowań programowych.

W nawiązaniu do powyższych planów, w toku oceny znajdują się obecnie złożone przez BWA Katowice wnioski MKiDN w programach: Sztuki Wizualne 2026, Infrastruktura 2026, Edukacja Kulturalna 2026, Kultura Dostępna 2026, Teatr, Film oraz Kolekcje Sztuki Współczesnej, na łączną kwotę **1,71 mln zł**.

W okresie wczesno-wiosennym opracujemy również aplikacje m.in. do: Fundacji Współpracy Polsko-Niemieckiej oraz Funduszu Wyszehradzkiego, Goethe Institut Kreatywna Europa - Culture Moves Europe (nabór dla gospodarzy rezydencji goszczących) oraz w programie Kultura Interwencje 2026 (prowadzonym przez Narodowe Centrum Kultury), a następnie przygotowywać będziemy się do aplikacji ramach IV edycji Funduszy Norweskich i EOG Działanie 2: Zwiększony udział w różnorodnej lokalnej scenie artystycznej i kulturalnej z dofinansowaniami od 100 tys. euro do 500 tys. euro (planowany przez BWA Katowice wniosek obejmie lata 2027-2028 z planowanym budżetem łącznym na poziomie 600 tys. euro).

plany infrastrukturalne w zakresie bryły budynku BWA Katowice (2026-2028):

zakładają kompleksową rewitalizację zabytkowego już, modernistycznego pawilonu, jednego z najciekawszych i najbardziej wartościowych obiektów tego typu w Polsce. Koniecznej rewitalizacji bryły dotkniętej wielopoziomową erozją towarzyszyć będzie proces aktualizacji wnętrza (w zgodzie i pełnym poszanowaniem substancji stanowiącej o unikatowym wymiarze obiektu) jednak zapewniającej współczesne oraz potencjalne, przyszłe funkcjonalności, zarówno pod kątem dostępnościowym, jak i odpowiadając na potrzeby sztuki, w tym jej społecznego oddziaływania.

Zmierzamy do przywrócenia pierwotnej funkcjonalności przestrzeni BWA Katowice z myślą o oddaniu jej sztuce. Dlatego jeszcze przed remontem do pełnowymiarowej aktywności programowej zostanie przywrócona przestrzeń wyjściowo dedykowana galerii rzeźby (obecnie wynajmowana na sklep z designem) a pozostałe przestrzenie parteru użytkowane do niedawna przez bank, Cepelię oraz kawiarnię (od strony północnej) chcielibyśmy przeznaczyć na przechodnie (stosownie do realizowanych w danym okresie działań programowych) funkcje warsztatowo-wystawiennicze, łączące laboratoryjny wymiar działań artystycznych i kuratorskich ze służebnością społeczną. Zmieniające co kilka miesięcy charakter i dynamiki przestrzenie przyjmą wymiar interdyscyplinarny łącząc media i języki sztuki wychodząc również w stronę praktyk posta-artystycznych. Górną kondygnację od strony północnej chcielibyśmy natomiast dostosować do celów biurowych w formule open-space a dotychczasowe przestrzenie biurowe, ze względu na dostęp do światła dziennego przeprofilować na funkcje rezydencyjne (ok.4-5 autonomicznych lokali umożliwiających pracę studyjną w instytucji, bez konieczności generowania dodatkowych kosztów noclegowych).

Wśród planowanych dotacji infrastrukturalnych deklarujemy pełne zaangażowanie, poczynwszy od najbliższej i jednocześnie najbardziej skorelowanej ideowo z planami programowymi BWA Katowice linii dotacyjnej IV edycji Funduszy Norweskich i EOG: Działanie 1: Dziedzictwo kulturowe rewitalizowane i zarządzane w sposób zrównoważony, przy silnym zaangażowaniu społeczności lokalnych.

Kompleksowa rewitalizacja oraz aktualizacja formuły instytucjonalnej Galerii Sztuki Współczesnej BWA w Katowicach

Program badawczo-partycypacyjny, realizowany przy szerokim zaangażowaniu krajowego i międzynarodowego środowiska sztuki, mający na celu opracowanie kompleksowych założeń i rekomendacji dla projektu architektonicznego obejmującego remont, adaptację oraz modernizację funkcjonalną modernistycznego pawilonu BWA Katowice z poszanowaniem jego walorów zabytkowych, jednocześnie odpowiadających na współczesne potrzeby sztuki jak też wyprzedzających potencjalne tropy jej ewolucji w przyszłości, w tym dialog i wielopoziomą współpracę z otoczeniem społecznym.

Angażujące szeroko lokalne jak i międzynarodowe środowisko sztuki działania obejmą zarówno kwestie przestrzenne i techniczne, jak i kontekst historyczny, kulturowy oraz społeczny instytucji stanowiącej główne centrum sztuki na obszarze przechodzącej intensywną transformację ekonomiczno-społeczną aglomeracji górnośląskiej jak również szerzej ujętą refleksję, dotyczącą możliwej ideowej ewolucji uniwersalnie ujętej instytucji sztuki i jej służebności społecznej.

Skutkować będą opracowaniem dokumentu końcowego w postaci katalogu rekomendacji – narzędzia wspierającego projektantów w tworzeniu spójnej koncepcji rewitalizacji budynku

funkcjonalności BWA Katowice z dostosowaniem do współczesnej, laboratoryjno-wystawienniczej formuły instytucji, której rolą będzie zapewnianie warunków dla wielopoziomowych procesów twórczych w tym szerokich międzynarodowych kooperatyw wystawienniczych a w konsekwencji upodmiotowić środowisko sztuki w procesie uspołeczniania instytucji jemu dedykowanej.

Działania animacyjne oraz wielopoziomowe kooperatywy z artystami, architektami, projektantami, historykami sztuki i teoretykami kultury oraz przedstawicielami środowisk artystycznych, pozwolą wypracować nowoczesne, interdyscyplinarne rozwiązania przestrzenne i funkcjonalne łączące poszanowanie dziedzictwa z nowoczesnymi potrzebami funkcjonalnymi BWA Katowice jako otwartej, dostępnej i innowacyjnej instytucji kultury - dzięki czemu inwestycja dotycząca najważniejszego centrum sztuki współczesnej w województwie śląskim ma szansę stać się modelowym działaniem rewitalizacyjnym, stanowiąc punkt odniesienia dla krajowych i międzynarodowych przedsięwzięć ukierunkowanych na działania remontowe oraz aktualizację funkcjonalności przestrzennej instytucji sztuki i kultury.

plany infrastrukturalne w zakresie sprzętowych zasobów instytucji:

Z wyprzedzeniem wobec działań remontowych konieczna jest kompleksowa aktualizacja i modernizacja przestarzałego i zdegradowanego wyposażenia audio-wideo BWA Katowice, obejmująca zarówno system nagłośnienia i projekcji ale też zapewnienie zaplecza sprzętowego wspierającego przy produkcji prac artystycznych oraz programów badawczych realizowanych przy zaangażowaniu narzędzi sztuki współczesnej, realizacji wystaw, wydarzeń performatywnych, spotkań autorskich oraz dokumentacji działań (pracownia digitalizacji). Modernizacja ta umożliwi prezentację nowych form sztuki, z uwzględnieniem ich multimedialnego wymiaru, poprawi jakość odbioru wydarzeń przez publiczność oraz usprawni pracę zespołu technicznego i kuratorskiego.

Doposażenie sprzętowe stanowi interwencyjną odpowiedź na realne potrzeby instytucji, wynikające z obserwowanego w ostatnich latach rozwoju praktyk artystycznych operujących obrazem ruchomym, dźwiękiem i technologiami interaktywnymi. Wzmocnienie zaplecza technicznego BWA Katowice przyczyni się do zapewnienia wysokiego poziomu realizowanych projektów oraz wzmocni pozycję galerii jako nowoczesnego ośrodka sztuki współczesnej, nie tylko zdolnego do współpracy z artystami i partnerami z kraju i zagranicy, co stanowiącego *spiritus movens* wymiany twórczej w regionie.

Konieczność dotyczy kompleksowego wyposażenia i aktualizacji istniejących, zdegradowanych zasobów (kilkunastoletnie projektory biurowe, komputery, niemal całkowity brak zaplecza technicznego oraz multimedialnego) oraz wiąże się ściśle z odzyskiwaną przestrzenią parteru budynku BWA (4 przestrzenie ekspozycyjne o wysokim nasłonecznieniu (witryny) i wysokości 4,25 m). Pociąga to za sobą konieczność doposażenia zasobów sprzętowych instytucji w sposób zapewniający swobodne operowanie w nowych, odzyskanych dla sztuki przestrzeniach, bez straty jakościowej dla prezentowanych dzieł, coraz bardziej wymagających technologicznie.

Zadanie przyjmuje charakter interwencyjny, ukierunkowane jest na kompleksową aktualizację wyposażenia BWA Katowice - począwszy od komputerów biurowych, których zakup jest konieczny ze względu na cyfryzację obiegu dokumentów oraz wprowadzenie systemu KSEF, wiodącym celem projektu jest kompleksowa aktualizacja i modernizacja wyposażenia audio-wideo Galerii Sztuki Współczesnej BWA Katowice, obejmująca zarówno system nagłośnienia i projekcji, jak i zaplecze sprzętowe niezbędne do pracy rezydentów, realizacji wystaw, wydarzeń performatywnych i dokumentacyjnych.

Inwestycja ta umożliwi rozwój działań eksperymentalnych oraz zwiększy elastyczność przestrzeni galerii – tak, by mogła funkcjonować zarówno jako miejsce wystaw, jak i twórczego laboratorium.

Odpowiada na inicjowany przez galerię od 2026r. format rezydencji artystycznych, który pozwala na dłuższe, pogłębione procesy twórcze, często angażujące środowiska lokalne, studentów i specjalistów z innych dziedzin (muzyki, technologii dźwięku, filmu, scenografii). Aby te działania mogły się w pełni rozwinąć, konieczne jest zapewnienie zaplecza technicznego odpowiadającego współczesnym standardom produkcji i prezentacji sztuki mediów.

Dzięki realizacji zadania BWA Katowice wzmocni swój potencjał jako miejsce spotkań i wymiany doświadczeń, w którym różnorodność odbiorców jest traktowana jako wartość. Projekt zakłada otwartość na udział osób ze specjalnymi potrzebami, mniejszości i grup o ograniczonym dostępie do kultury. Instytucja stanie się przestrzenią integracji społecznej, sprzyjającą budowaniu więzi między lokalną społecznością, artystami z kraju i zagranicy oraz osobami dotychczas marginalizowanymi w dostępie do kultury. Rozszerzenie oferty o nowoczesne technologie pozwoli na tworzenie wydarzeń bardziej angażujących i inkluzywnych.